

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Oppivelvollisuuden laajentamisen aamukahvit lukion opinto-ohjaajille 22.1. ja 5.2.2021 klo 8 - 9

Opetusneuvos Sari Heiskanen

Tiedoksi osallistujille

- Pidäthän ystävällisesti mikrofonin suljettuna, kiitos
- Kysymyksille on varattu aikaa esityksen jälkeen
- Webinaaria ei tallenneta
- Webinaarin esitys tulee käyttöön osoitteessa www.oph.fi/tapahtumat
- Järjestämme samansisältöisen webinaarin lukion opinto-ohjaajille 21.1. ja 5.2.2021

Ohjelmassa tänään:

- Oppivelvollisuuden laajentamisesta **lukion opinto-ohjaajille**
 - Opetuksen ja opinto-ohjauksen kehittämisohjelmista lyhyesti
 - Maksuttomuus ja maksuttoman koulutuksen etuuksista oppilaitoksille (Kela)
 - Mistä lisää tietoa oppivelvollisuuden laajentamisesta?
 - Keskustelua
-

Mistä oppivelvollisuuden laajentamisessa on kyse?

- Suomalaisnuorten koulutus- ja osaamistasoa ja samalla työllisyysastetta nostetaan
- Jokaiselle nuorelle taataan toisen asteen tutkinto
- Noin 16 % ikäluokasta jää tällä hetkellä ilman toisen asteen tutkintoa
- Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 20-29-vuotiaiden nuorten osuus on pysynyt samalla tasolla koko 2000-luvun ajan
- Pelkän peruskoulun oppimäärän suorittaneiden työllisyysaste on noin 45 % (toisen asteen tutkinnon suorittaneilla noin 71 %)

Aikataulu

- Oppivelvollisuuslaki voimaan 1.8.2021
- **Koskee ensimmäisen kerran perusopetuksen 1.1.2021 jälkeen päättäviä**
- Tulee voimaan ikäluokka kerrallaan, täysi volyymi v. 2024
- Hakuvelvoite ja perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuuta koskevat säännökset tulevat kuitenkin voimaan jo 1.1.2021
- 1.8. alkaen perusopetuksen opetussuunnitelman päivitys oppilaanohjauksen osalta
 - Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus (jatko-opintosuunnitelma)

Keitä uudistus koskee?

- Nuoria, jotka suorittavat **perusopetuksen oppimäärää oppivelvollisina 1.1.2021 tai sen jälkeen**, ovat uudistuksen piirissä
 - Jos perusopetuksen suorittaminen on päättynyt tätä ennen, henkilö **ei** ole oppivelvollisuuslain piirissä
 - Esim. tällä hetkellä perusopetuksen lisäopetuksessa tai VALMA-koulutuksessa olevat nuoret eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin
 - Huom! jos henkilö ei ole oppivelvollisuuslain piirissä, ei ole myöskään oikeutta maksuttomaan toisen asteen koulutukseen

Oppivelvollisuus 18 ikävuoteen asti

- Suomessa vakinaisesti asuvat lapset/nuoret ovat oppivelvollisia.
- Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta.
- Oppivelvollisuus päättyy, kun
 - oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai
 - kun oppivelvollinen on hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon tai niitä vastaavan ulkomaisen koulutuksen

Miten oppivelvollisuutta voidaan suorittaa?

- **Ensisijaisesti lukion oppimäärä tai ammatillinen perustutkinto tai yo-tutkinto**
- Perusopetuksen ja toisen asteen koulutukseen väliin sijoittuvassa **nivelvaiheen koulutuksessa**
 - Perusopetuksen lisäopetus (ns. kymppiluokat), lukiokoulutukseen valmistava koulutus (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus (VALMA) -> syksystä 2022 alkaen nämä koulutukset yhdistetään **tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi (TUVA)**
- Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös **kansanopistojen oppivelvollisille suunnatussa koulutuksessa**
- Vaativaa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat voivat suorittaa oppivelvollisuutta **työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA)**
 - Jos oppivelvollinen ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää lukuvuoden päättyessä sinä kalenterivuonna, jona hän täyttää 17 vuotta, hän voi suorittaa oppivelvollisuutta osallistumalla aikuisten perusopetukseen
 - Maahanmuuttotaustaiset oppivelvolliset, joilta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, voivat suorittaa oppivelvollisuutta perusopetuksessa tai kansanopistojen järjestämässä maahanmuuttajille tarkoitetussa koulutuksessa

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

- Yhdistetään lisäopetus, VALMA-koulutus ja LUVA-koulutus uudeksi **tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi (TUVA)**
- Opiskelijalla on mahdollisuus
 - suorittaa lukion oppimäärään kuuluvia opintoja,
 - ammatillisten perustutkintojen osia ja osien osa-alueita,
 - korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja sekä
 - vahvistaa suomen tai ruotsin kielen taitoaan
- Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma
- Koulutuksen perusteet ovat tulossa voimaan 1.8.2022

Hakeutumisvelvollisuus ja perusopetuksen järjestäjän valvontavastuu tuli voimaan 1.1.2021

- Oppivelvollisen on hakeuduttava toisen asteen koulutukseen **ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä**
- **Hakeutumisvelvollisuus jatkuu niin kauan kunnes oppivelvollinen saa koulutuspaikan**
- Pääsääntöisesti hakeudutaan 9. luokan keväällä yhteishaussa. Jos oppivelvollinen ei saa paikkaa yhteishaussa, hänen tulee hakeutua toisen asteen koulutukseen jatkuvassa haussa.

Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu tuli voimaan 1.1.2021

- **Perusopetuksen järjestäjällä** on velvollisuus ohjata ja valvoa oppivelvollisen hakeutumisen toisen asteen koulutukseen
- **Ohjaus- ja valvontavastuu jatkuu siihen saakka, kunnes oppivelvollinen on aloittanut opinnot toisessa oppilaitoksessa**
- **Jos oppivelvollinen ei hakeudu toisen asteen koulutukseen tai aloita opintojaan, perusopetuksen järjestäjän ohjaus – ja valvontavastuu päättyy OKM:n vuosittain ilmoittamana aikana**
- Tämän ajankohdan jälkeen **perusopetuksen järjestäjä ilmoittaa oppivelvollisen asuinkunnalle ilman opiskelupaikkaa olevista oppivelvollisista nuorista.**

Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu

- **Jos oppivelvollinen nuori jää ilman opiskelupaikkaa tai lopettaa aloittamansa opinnot, viimesijainen ohjaus- ja valvontavastuu on oppivelvollisen asuinkunnalla**
- Asuinkunnan tehtävänä on selvittää oppivelvollisen nuoren kokonaistilanne ja mahdollinen tuen tarve yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa
- Oppivelvollisen eronneeksi katsominen 1 kk kuluessa, jos opiskelijaa ei tavoiteta. Ilmoittaminen asuinkunnalle
- Viime sijassa asuinkunta osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikka valmentavassa koulutuksessa
 - Otetaan huomioon alueellinen koulutustarjonta, kulkuyhteydet oppilaitokseen, opetuskieli, vaativan erityisen tuen tarve, opiskelijan henkilökohtaiset toiveet
 - Vaikeimmin vammaisille TELMA-koulutus.

Oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu (Valpas)

- Palvelun kehittäminen on aloitettu ja se tulee käyttöön vuoden 2021 aikana
 - Valpas-palvelusta tullaan järjestämään koulutuksia, aikataulu on vielä avoinna
 - Palvelun kautta seurataan:
 - oppivelvollisen hakeutumisen ja opiskeluoikeuden tilannetta,
 - maksuttomuuteen vaikuttavia tietoja,
 - oppivelvollisuuden mahdollisia keskeytyksiä sekä
 - voidaan tehdä tarvittaessa ilmoitus seuraavalle toimijalle vastuuketjussa
 - Käyttäjärühminä ovat perusopetuksen järjestäjät, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, nivelvaiheen koulutuksen järjestäjät, kansanopistot, asuinkunnat, oppivelvollinen ja tämän huoltaja
 - Palvelu koostaa tietoa muista palveluista, kuten opiskelijavalintarekisteri, KOSKI-tietovaranto, oppijanumerorekisteri ja oppivelvollisuusrekisteri
 - Opetushallitus kehittää palvelun ja tiedottaa sen etenemistä ja käyttöönotosta
 - Kunnilla on mahdollisuus hyödyntää Valpas –palvelua
-

Opintojen edistyminen ja oppivelvollisuuden suorittamisen valvonta

- **Perusopetuksen jälkeisten oppivelvollisuuteen kuuluvien opintojen tulee edistyä opiskelijan koulutusmuodon mukaisen henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti**
 - Henkilökohtainen opintosuunnitelma lukion uuden opetussuunnitelman mukaisesti
- **Oppivelvollisen huoltajan tai muun laillisen edustajan on huolehdittava** siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua
- **Koulutuksen järjestäjällä velvollisuus ilmoittaa huoltajalle, jos oppivelvollisen opinnot eivät edisty riittävästi**
- Jos oppivelvollisen huoltaja tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, hänet voidaan tuomita sakkoon oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä
- Oppivelvolliselle itselleen **ei** aseteta sanktioita oppivelvollisuuden laiminlyönnistä

Koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu

- Henkilökohtainen opinto-ohjelma suunnitellaan niin, että **tutkinnon voi suorittaa enintään neljässä vuodessa**
- **Koulutuksen järjestäjän on seurattava oppivelvollisen opintojen edistymistä** ja ilmoitettava oppivelvollisen huoltajalle ja muulle lailliselle edustajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelmansa mukaisesti
- Jos oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opintonsa, **koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä tai hakeutua muuhun koulutukseen**
- Jatko-ohjausta annetaan tilanteissa, jossa opiskelija haluaa hakeutua jatko-koulutukseen. Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta jatko-opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin liittyvää ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana (Lukiolaki 714/2018).

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen **määräajaksi**

1. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi
 2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajaksi
 3. vähintään kuukauden kestävän tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos osallistuu vastaavaan koulutukseen ulkomailla tai muutoin voidaan katsoa suorittavan oppivelvollisuuttaan
 4. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän elämäntilanteeseen liittyvän muun painavan syyn vuoksi.
- Oppivelvollisuuden suorittaminen voidaan keskeyttää myös **toistaiseksi**, jos 1. kohdassa tarkoitettu este on luonteeltaan pysyvä.
 - Oppivelvollisella on aina oikeus opiskella, oppivelvollisuuden keskeyttämistä koskeva päätös tehdään vain oppivelvollisen tai hänen huoltajansa hakemuksesta.
 - Ennen päätöksen tekemistä 1. tai 4. kohdassa mainitulla syyllä tulee selvittää, onko oppivelvollisuuden suorittaminen mahdollista yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten avulla.

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)

Oppivelvollisen eronneeksi katsominen 13 §

- Ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koskevan päätöksen tekemistä **koulutuksen järjestäjän on selvitettävä**, onko oppivelvollinen aloittanut uudet mainitussa pykälässä tarkoitetut opinnot.
- Jos oppivelvollinen ei ole aloittanut uusia opintoja, koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäneen oppivelvollisen yksilöinti- ja yhteystiedot **oppivelvollisen asuinkunnalle** sekä **ilmoitettava oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle**.
- Poiketen siitä, mitä muualla laissa säädetään, oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi **oman ilmoituksen perusteella** vain silloin, jos oppivelvollinen on aloittanut uudet oppivelvollisuuden suorittamisen opinnot.

Tukea ja ohjausta oman paikan löytämiseen

- Opinto-ohjauksen merkitys ja resurssit vahvistuvat oppivelvollisuuden laajentuessa.*
- **Ohjaus- ja valvontavastuu on rakennettu ”saattaen vaihtaan” -periaatteella.** Eri tahojen ohjaus- ja valvontavastuut määritellään lainsäädännössä siten, että yhden tahon ohjaus- ja valvontavastuu päättyy aina vasta silloin, kun toisen tahon ohjaus- ja valvontavastuu alkaa.
- Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä oppivelvollisen asuinkunnalle tulee uusia oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuita.
- Ohjaus- ja valvontavastuiden avulla vahvistetaan alle 18-vuotiaan nuoren saamaa ohjausta ja tukea erityisesti koulutukseen hakeutumisvaiheessa ja mahdollisissa keskeyttämistilanteissa.
- Varmistetaan se, että oppivelvollinen nuori ei missään vaiheessa putoaisi tukiverkon ulkopuolelle.

Perusopetukseen tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus 1.8.2021 ->

- Sellaisella perusopetuksen 8.-9. luokkaa suorittavalla oppilaalla, joka tarvitsee **perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea**, on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista henkilökohtaista oppilaanohjausta.
- Tätä kutsutaan ***tehostetuksi henkilökohtaiseksi oppilaanohjaukseksi***.
- Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta saavalle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma.

Mitä uutta lukioissa 1.8.2021 alkaen?

- Uudet lukion opetussuunnitelman perusteet (2019) otetaan käyttöön lukiokoulutuksessa 1. vuoden opiskelijoilla 1.8.2021 alkaen.
- Lukiokoulutuksen suorittaneella henkilöllä, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin liittyvää ohjausta oppimäärän suorittamista seuraavan vuoden aikana.
 - Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa oppimäärä on suoritettu.

Maksuttomuus

- Koulutus on opiskelijalle maksutonta, kun opiskelija
 - suorittaa ensimmäistä toisen asteen tutkintoaan ja
 - on aloittanut opintonsa ennen 18 vuoden ikää.
 - Maksuttomuus jatkuu sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta.
 - Osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, työasut ja työaineet ovat maksuttomia.
 - Maksuttomia eivät kuitenkaan ole erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat välineet.
 - Kaksoistutkinto kuuluu maksuttomuuden piiriin.
 - Viisi ylioppilastutkinrossa suoritettavaa koetta ovat maksuttomia.
-

Maksuttoman koulutuksen opintoetuuksista oppilaitoksille

Kela, Etuuspalvelujen lakiyksikkö

Kela|Fpa[®]

Maksuttoman koulutuksen opiskelijan koulumatkatuki

- Maksuttoman koulutuksen opiskelija voi saada koulumatkatukea, jos koulumatka on vähintään 7 kilometriä. Opiskelija ei maksa koulumatkasta omaa maksuosuutta.
- Vertaa: Maksullisen koulutuksen opiskelija voi saada koulumatkatukea, jos koulumatkatuki on vähintään 10 kilometriä. Opiskelija maksaa koulumatkasta oman maksuosuuden, joka on
 - puolen kuukauden tuessa 21,50 euroa kuukaudessa ja
 - koko kuukauden tuessa 43 euroa kuukaudessa.
- 1.8.2021 alkaen opiskelija tulee saamaan
 - puolen kuukauden tuen, jos hänellä on 10-14 matkapäivää kuukaudessa ja
 - koko kuukauden tuen, jos hänellä on vähintään 15 matkapäivää kuukaudessa.

Maksuttoman koulutuksen opiskelijan opintotuki

- Alle 17-vuotias maksuttoman koulutuksen opiskelija, josta maksetaan lapsilisää, voi 1.8.2021 alkaen saada vain opintolainan valtiontakauksen (300 euroa kuukaudessa), jos
 - hän asuu muualla kuin vanhemman luona ja
 - vanhempien tulot ovat alle 64 400 euroa vuodessa.
- Vanhemman luona asuva alle 17-vuotias maksuttoman koulutuksen opiskelija, josta maksetaan lapsilisää, ei siis voi saada lainkaan opintotukea.
- Vertaa: Alle 17-vuotias maksullisen koulutuksen opiskelija, josta maksetaan lapsilisää, voi lisäksi saada
 - oppimateriaalilisää (47,26 euroa kuukaudessa), jos vanhempien tulot ovat enintään 41 100 euroa vuodessa.
 - asumislisää (88,87 euroa kuukaudessa), jos hän opiskelee kansanopiston maksullisessa koulutuksessa ja asuu oppilaitoksen asuntolassa.

Yleiseen asumistukeen ei muutosta

- Vanhempansa kodista erillään asuva alaikäinen lapsi katsotaan yleensä vanhempansa ruokakuntaan kuuluvaksi eikä hän voi saada asumistukea itsenäisenä ruokakuntana.
- Mikäli alaikäisellä on kuitenkin siinä määrin ansiotuloja, niihin verrattavia tai niitä korvaavia tuloja, että hänen voidaan katsoa itsenäisesti elättävän itsensä ja hän vastaa itse asumismenoistaan, hän voi saada asumistuen.

Uusia koulutuksia tuen piiriin

- 1.8.2021 alkaen maksuttoman koulutuksen opiskelija voi saada koulumatkatukea ja opintotukea
 - aikuislukio-opintoihin,
 - ammattitutkintoon,
 - oppivelvollisille suunnattuun vapaan sivistystyön koulutukseen,
 - kansanopistojen maahanmuuttajien kielikoulutukseen ja
 - Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kieli- ja kulttuurikoulutukseen.
- Vertaa: Maksullisen koulutuksen opiskelija ei voi saada
 - koulumatkatukea mihinkään edellä mainituista koulutuksista eikä
 - opintotukea aikuislukio-opintoihin.

Kiitos!

Opinto-ohjauksen kehittämishjelma, OKM

- Ohjelma vahvistaa oppilaan- ja opinto-ohjauksen toteutumista, toimintatapoja, yhteistyötä, systemaattisuutta sekä jatkumoa etenkin peruskoulusta toiselle asteelle, mutta myös siitä eteenpäin jatko-opintoihin tai työelämään.
- ***Oikeus oppia*** -ohjelma sekä ***Oikeus osata*** -ohjelma sekä valmistelussa oleva lukiokoulutuksen laatuohjelmaan.
- Kehittämishjelman toteutukseen on varattu **pysyvää rahoitusta 19 miljoonaa euroa vuodessa**, josta 14,7 miljoonaa euroa on oppivelvollisuuden laajentamiseen varattua rahoitusta.
- Lisäksi oppilaanohjauksen ja opinto-ohjauksen kehittämiseen on varattu 6,3 miljoonaa euroa.

OKM, Opinto-ohjauksen kehittäminen

Kehittämishojelman esite:

- <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162326/Opinto-ohjauksen%20kehitt%C3%A4misohjelma.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- **Opinto-ohjauksen kehittämishojelman etenemistä voi seurata:**
<https://minedu.fi/opinto-ohjauksen-kehittaminen>

Mistä lisää tietoa oppivelvollisuuden laajentamisesta?

- Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 173/2020 vp
 - Linkki hallituksen esitykseen:
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_173+2020.aspx#SaadosOsa
- Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)
- www.oph.fi/oppivelvollisuus ja www.oph.fi/sv/laroplikten
- OKM: <https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!

